

הלכות יום טוב בימן תצט ת

(יט) מתר לטלטלו לקצב עליו בשור, ויולאחר שקצב עליו אסור לטלטלו (כ) מתמה לצל (כא) (אבל לצרף גיפסו ומקימו שרי):

ט ברייתא שם י' לרעה הר"י, ה'ודעת רבנו ז"ה הראש אסור טור

תק הנצרך לכשר ביום טוב היאך יתנהג, וסדר מליחתו. וכו' ו' סעיפים:

א (א) אין קונים בשור *בפסוק דמים, לומר לטבח 'תן לי בסלע או בשתיים', וכן לא יאמר לו (ב) 'הריני שותף עמך בסלע', (ג) אלא (ד) מחלק (ד) להם שלישיות או רביעיות כפי החלקים שצריך לחלק בעיר בלא פסוק דמים, (ה) *ומביא שתי בהמות ויאמר (ו) (ז) זו כזו, ולמתר שמין הנשארת וכפי ששונה כך יפרע לו: הגה ויש אומרים דרקא ישראל לגבי ישראל שרי פהאי גונא, אבל ישראל עם (ח) אינו יהודי (ז) אפלי בקהאי גונא אסור (הנחת אשיי פיק אין עדין): ב (ח) *אסור לשקל בשור אפלו *בביתו גלידע

א משנה בעה כ"ז וכמ"ל רש"י שם במקרא וקראת שם ב גינה שם כ"ח ג טור

באר היטב

(א) מחלק, ורקא בלא גזל כגון שהם מותרים זה לזה ואין מקפידין אם יקח חברו מנה יפה, ועין ס"ס שכ"ב, מ"א: (ב) זו כזו, אבל אסור

באר הגולה

סמיכת הרמב"ם שהשמיט להאי דיבא לנפרי בהלכות יום טוב וסמך עצמו אפלי דעים שפתח בדין מלים שמלאכתם לאסור בהלכות שבת, ומשום דלא מקלינן הכא טפי מבבל מקום, וכן מצאנו בספר חסד' משה' ששפסק בה"ט, וכן משמע לבאורו מלשון הרשב"א בעבודת הקדוש ט"ף שער ב וזה לשונו: נוסף על זה העלי לקצב עליו בשור ואף על פי שמלאכתו לאסור, שקל הכלים אף על פי שפלאכתם לאסור נטילין לצרף גיפסו ולצרף מקומו, וזו מורה ששני חכמים שפירשו וסמך לטלאכתם מפני חסרון כוונה, עד כאן לשונו, ומשמע שגם בדין גלי אסור במקום שיש חסרון כוונה, וצריך עיון לדעתו:

* בפסוק דמים, עין כ"ס דף כז עמוד ב, וביבא דבלי שפיר נמנין על תבטחה, וכן מבאר בתוספתא לתנא, עין שם; אבל הרשב"א בעבודת הקדוש פתח להחמיר בזה, וזה לשונו שם: ונראה שאין נמנין אף מנין בני אדם על התבטחה לכתחלה לומר נמנה חמשה על בהמה זו, שנה נמנה על, ומסיים: אבל נמנו עליה מערב יום טוב, יכולין להוסיף לקטר ולקנות עמהם עוד חמשה אחרים, עד כאן לשונו, נראה שחשש לדברי הירושלמי שהביא בחזו"ש, שגזרו נראה שפרש מתניחין כששטא, וגם משי"ס דילן שבת קמ"ח לפי הנקרא בפסוקי שלנו מוכח לבאורו כן, ועין מה שכתבתי שם התוספות בדבר המתחיל 'ותא אנו תנו', ועין בפרי ט"ש שפתח, דאף דלעקר לא קמיא לן כסברת הרשב"א בזה, מכל מקום הפסוקי תבוא עליי ברכה: * ומביא שתי בהמות וכו', עין משנה ברורה, ומכל מקום אינו מוכח, וכי אם יבוא מי לקח מן השפח בשווי קלע וצריך להביא על זה עוד בהקמה? גם אין המנהג כן? אלא האמת, מירי הבורה שרועים לקח בשור בהקמה בלא מן השבת, זה בסלע זה בשתיים (וכן משמע בגמרא), וקא משמע לן דאסורים לטגרי שם דמים, אלא וסמך דפי החלקים שצריך לחלק בעיר וכל אחד ושל חלק או חציו, וכדי שידעו שווי כל בהמה וביא השפח עוד בהקמה אחרת שהיא כזו, ולמחר ישמחה וקפי מה ששונה כך יפרע לו: * אסור לשקל וכו', עין במשנה ברורה דאפלו נגד כלי אסור, ואיכ"ן אין שום עצה לקח בשור ביום טוב כמשקל, אלא שיסמך על השערת השפח, ונראה לי, שצאיתי רוצה הילכתא לסמך על השערת השפח, יאמר לטבח לחתוך שני חלקים שווים לפי השערתו וקח אחד טהור, ולמתר ששקלו החלק השני וכפי מה שישקל יפרע לו: * בביתו, עין בטור בביתיוסף מה שהאריך על דברי הרשב"א שרצה להחמיר בשקל בביתו, ונדחקו מאד בפרוש דברי הרשב"א, ונראה לא היה לפני הביתיוסף חדושי הרשב"א על ביעה, כי שם מבאר דמתחלה רצה הרשב"א להקל ותיבא לראיה דברי הירושלמי, אחר כך תלה

שיאמר לו: מה שאסור נוטל בצד זו למחר אפן לך בעד זו, דהני סביב מקחו, ש"ל: (ג) א"י, פי' שישאל אסור לומר לא"י הריני עמך למחצה

משנה ברורה

ביום טוב, וכדלקמן סימן חקר סעיף א': (יט) מתר לטלטלו. בדין כל כלי שמלאכתו לאסור, לעיל בסימן שש סעיף ג, שמתר לטלטלו לצרף גופו (דהננו לעשות בו מלאכה המותרת) או לצרף מקומו, ונדעת מגן אבן חיים, דאפלו היה העלי מקצה מסמת חסרון כוונה, כגון שפקפיד על העלי מלהשתמש בו בדבר אחר, שלא יתקלקל, דבכגון זה אסור בכל מקום, הכא שרי משום שמחת יום טוב, ועין באור הלכה: (כ) מתמה לצל, או קדי שלא יקצב, וכדלעיל בסימן שש: (כא) אכל לצרף וכו', בדין כל כלי שמלאכתו לאסור, וסדן העב שקוצבין עליו בשור, (כו) מתר לטלטלו לאחר שקצב, אפלו מתמה לצל וכהאי גונא, דהא הוא כלי שמלאכתו להפר:

א (א) אין קונים בשור וכו', אפלו לקח בהקפה, (ב) משום גזרה מקח וממכר: (ב) הריני שותף וכו', רוצה לומר, אף על פי שאינו קונה טמנו אלא משותף עמו בגוף בהקמה, אפלו הכי אסור בינן שמוכרי שם דמים: (ג) אלא מחלק וכו', עין באור הלכה: (ד) להם, ורקא (ז) בלא גזל, כגון שהם מותרים זה לזה ואין מקפידין אם יקח חברו מנה יפה, אבל אם מקפידין וצריכין גזל, אסור, ועין סוף סימן שכ"ב, ואפלו גזל על ידי סכח כמו שעושים הקצבים ודהננו שפניחין סכין בין שני החלקים ושואלים להקנינים איזה צד רוצה, אם החלק שפנח לצד חסד או לצד הגב, גם זה מקרי גזל ואסור [אור ורוע הלכות יו"ט]: (ה) ומביא וכו', רוצה לומר, וכדי שידעו אחר כך כמה צריך לפרע, (ו) שהרי יש בהקמה שחלק ממנה שונה דיקר ויש בהקמה שפנח ממנה שונה שני דברים, לזה אמרו חכמים, שקדם ששוחט לבהמה מביא בהקמה אחרת ששונה כזו לעין הרוצה, ולמתר שמין דמיה וכן לשלמו, ונראה, דאם הקונים סוככין על השפח בדבר הפקח שיאמר להם למחר, אין צריך להביא בהמה אחרת, אחר כך מצאיתי שכן כתב באר"ה רבה בשם פנאי, וזה לשונו: והוא תרין שייכל לילך לטבח ישראל או כותי ולומר לו 'תן לי רגל או חצי וכו' יצא בזה, בלא

זכירת מקח וממכר ופסוק דמים, ולמתר פורע לו המעות כמו שייכל, וכעין זה משמע בטור סימן תק"ו: (ז) זו כזו, ומכל מקום (ז) אסור לכשר ולומר 'מה שאסור נוטל למחר בצד זו נתן לך בעד זו', דהני סבוים מקחו: (ז) אפלו בקהאי גונא אסור, הינו אפלו בלא פסוק דמים, שאומר לצדדים 'הריני עמך בהקמה זו למחצה' וכו', והעצם, משום (ה) דאין ישראל נגיל להשתתף עם העפ"ם, מחזי טפי כמקח וממכר ולא תקלו בזה, (ו) ויש חולקין בזה, דלא מופלגין בין ישראל לעכו"ם, וכל שאינו מוכר דמים, מתר: (ו) ויש להחמיר בפסקא ראשונה, כמה דברים אמורים, בדבר שאין שעור מקחו ידוע, כמו בשור, אבל דבר שמקחו ידוע, כמו ביצים ואגוזים וכהאי גונא, מתר לקח חלק אצל נכרי אם אינו מוכר לו סכום דמים, וכתב הרב"ש, דאסור לו לישראל למכור לעפ"ם ביום טוב אפלו כלי פסוק דמים ואם לא דאיכא פסידא, כגון בשור טפה, וכדלעיל בסוף סימן תצ"ו, עין שם, דלא התירו זה אלא כשישראל קונה ומשום שמחת יום טוב: ב (ח) אסור שער הצינור

(כו) מוסקים: (כז) רמב"ם: (כח) גנך אברהם ושיא: (כט) בית יוסף: (ל) מוסקים: (לא) פון אברהם: (לב) פרי חדש, וגם במגן אברהם נשאר בצריה עיון, וכן מוכח בלבוש וכן משמע מבאר הגר"א: (לג) הגר"ז, וקאמח לפי דעת מגן אברהם בסוף סימן שכ"ב, ומובא גם כאן בסעיף קטן א, דבני חב"ה הדיע שמקפידין, אפלו כלי גזל אסור, אס"ן צדדים דבדאי מקפידין הן, מפילא יש לאסור גס"ן, דבדאי אחי ליד זכירת סבוים הפקח; ולפלא שלא העירו המפרשים בזה:

הלכות יום טוב סימן תצט תק

ביאורים ומוספים

הוסיף, שמשמע שכך דאי גם דעת הרמב"ם (פכ"א מהל' שבת ה"א).
[מאידך, העורך השלהן (י"ד סי' פז סט"ז) ביאר שאין כוונת הרמב"ן
שאבן עובר על איסור תורה, אלא כוונתו שבהלכות שבת האיסורים
מדרבנן המורים כשל תורה].

[משנ"ב ס"ק ב]

אָפּילוּ הַכּי אָסוּר לְעוֹלָם לְעוֹלָם שֶׁשֶׁמֶץ פִּיר שֶׁשֶׁמֶץ דְּמִים²⁰.

2) האיסור להכיר שם דמים, לדעת הרמ"א לעיל (סי' שג ס"ד) אינו
אלא בדבר שאין מקחו ידע, כלומר שאין לו מחיר ידוע [כמו בבשר
המחכר כאן בשו"ע (ראה משנ"ב להלן ס"ק ז)]. שאז הוכרת הדמים
מתפרשת כפסיקת דמים בעד המקח, והרי זה דרך מקח וממכר ואסור,
אבל להזכיר שם דמים בדבר שמקחו ידוע, כלומר שמחירו ידוע שכך
וכך פריטים נמכרים בסכום מסוים, כתב הרמ"א (שם) שמוותר, ואף
שיש מחמירים בזה, כבר פשט המנהג להקל בכך, וביאר הביה"ל שם
(ד"ה מתן) שהמקילים סוברים שכשהמקח ידוע יש לבאר שהוכרת
הדמים אינה אלא סימן להודיע לחבירו באיזו כמות הוא חפץ, ואין זה
דרך מקח וממכר [וכן משמעות לשון הרמ"א שם]. מאידך, דעת השו"ע
(שם) שבין ברבר שמקחו ידוע ובין ברבר שאין מקחו ידוע, אסור
להזכיר שם דמים.

ולמעשה כתב המשנ"ב שם (ס"ק ב), שיש כמה אחרונים שכתבו שיש
להחמיר בדעת השו"ע, ומימי אין למהות ביד המיקל כיון שיש לו על
מי לסמוך, אך ראוי ונכון מאד להחמיר.

אכן, להזכיר יסכום דמים, כלומר שאומר לחבירו כך וכך כסף אני
חייב לך, ועבשו תתן לי דבר מה בעשרה שקלים ואחיה חייב לך כך
וכך, כתב המשנ"ב שם (ס"ק יג ו-טו) שאפילו בדבר שמקחו ידוע אסור
לעשות כן, ולא רק לדעת השו"ע אלא גם לדעת הרמ"א, ולכן אסור
לומר לחבירו אני חייב לך עשרה שקלים ועבשו תתן לי אגודים
בעשרה שקלים ואחיה חייב לך עשרים שקל. וביאר הביה"ל (שם),
שאופן זה הידוע דרך מקח וממכר.

[משנ"ב ס"ק ד]

אָפּילוּ אִם מְקַפְּדִין וְצָרִיכִין גִּזְלָן, אָסוּר, וְעַן סוּף סִימָן שֶׁכֵּב²¹ וְכר,
וְשׂוֹאֵלִים לְהַקְיִנִּים אֵיזָה צַד רֹצֵחַ²².

3) שם פסק השו"ע (סי' שאסור לחלק מנות [בין אנשים זרים שאינם
בני בית] על ידי גורל, שבין שמקפידים זה על זה יבואו לידי מידה
ומשקל. וביאר המשנ"ב שם (ס"ק ב) ובשעה"צ שם (ס"ק יז) בשם המג"א,
שכוונת השו"ע שאף בסתם אנשים שאין ידוע לנו שמקפידים זה על זה,
מימ ממה שרוצים לחלוק דוקא בגורל ניתן להבין שהם אנשים
המקפידים זה על זה, ולכן יש לחוש שגם יבואו לידי משקל ומידה וילכן
הוסיף (ביה"ל שם ד"ה כיון, והזכירו הרב"ם בשעה"צ כאן ס"ק ז) בשם
המג"א, שאם ידוע לנו שהם אנשים המקפידים זה על זה, אף בלא גורל
אסור להם לחלוק, מחשש שיבואו להזכיר שם מידה ומשקל ומנין.

4) וגראה שלפירושו של המשנ"ב, אין הקונים רואים איך הסכך מונח.
הוא"ו (ס"ק ב) כתב שהגורל היה על ידי שהיו משליכים את הסכך,
הקונה היה מקבל את החתיכה שאליה פונה הצד החד של הסכך.
ההמצעה"ש (ס"ק א) פירש שהיו שואלים אדם שלא ראה איך הונח
הסכך, למי יהיה שייך החלק המונח לצד החד ולמי יהיה שייך החלק
הפונה לגב הסכך, וכפי דבריו כך היו חולקים.

[משנ"ב ס"ק ז]

לְקַדְּרָה לְקַדְּרָה אֶפְסָל נְכָרִי אִם אֵינוּ מְקַבְּרִין לוֹ סְכּוּם דְּמִים²³.

5) וכשלא ידוע לו מחי קטף הנכרי את האגוזים, או מחי גולדו הביצים,
כתב השו"ע לקמן (סי' תקי"א) שאסור לקחת אותם מהנכרי מחשש
שנא נקטפו או גולדו היום, ואסורים הם באיסור מוקצה.

[משנ"ב ס"ק יח]

הַקְדָּלָקְמֵן סִימָן תַּקְדָּרָה פְּעִיף גַּם²⁴.

18) ושם (ס"ק יד) ביאר, שכתשה זו נחשבת כמו טחינה גמורה
שאסורה ביום טוב.

[משנ"ב ס"ק יט]

דְּבַכְגוֹן זֶה אָסוּר בְּכָל מְקוֹם, הָקָא שְׂרִי מְשֻׁם שְׁמִתָּת יוֹם-טוֹב²⁵.

19) ואף ששימוש במוקצה אסור אפילו לצורך אוכל נפש [כמבואר לקמן
(סי' תקט"ו לא) בשם המג"א], ביאר המג"א (שם ס"ק טו) שהיינו רק
בדבר שאינו כלי הוא מוקצה מחמת גופו, אבל העלי שהוא כלי אלא
שאיסורו מחמת שהוא מוקצה מחמת חסרון כוונתו, יש להקל בו יותר,
ומותר להשתמש בו לצורך אוכל נפש.

[ביה"ל ד"ה אלא]

וְכֵן מְצִינֵי בְּסֵפֶר הַמִּדְּוָשָׁה שֶׁפִּקְפָּקָה בְּהַיָּדוּם, וְכר, וּמְשֻׁבֵּעַ שֶׁגַּם בְּדִין עָלִי
אָסוּר בְּמִקְוֵם שֶׁשֶׁשֶׁ חֶסְדוֹ-פִּי, וְצָרִיף עֵינִי לְדִינָא²⁶.

20) והוסיף החמיר משה, שנדכרי הרמב"ם שלא כתב בהלכות יום טוב
את דין העלי, וסמך על מה שכתב בהלכות שבת (פכ"ה ה"ג) שכלי
שמלאכתו לאיסור מותר לטלטלו לצורך גופו ומקומו, ובהלכות יום
טוב (פ"א ה"י"ז) כתב ששווה איסור הטלטול בשבת וביום טוב, ולא
חילק שביום טוב מקילים יותר שאף כלי המוקצה מחמת חסרון כוונתו
מותר לטלטלו, הרי מוכח בדעתו שאסור לטלטלו ביום טוב משום
מוקצה מחמת חסרון כוונתו.

21) ולטלטל סכין של שחיטה, דעת הגרש"ז איערבך (שש"כ פ"ב הע"ג) ו
שיש להחמיר, כיון שהיא נחשבת ככלי שמלאכתו להיות שהרי מותר
לשחוט ביום טוב, וממילא אף שמקפידים שלא להשתמש בה לדברים
אחרים, לא נעשית מחמת כך למוקצה מחמת חסרון כוונתו, וכמו שמוחר
לטלטל כוס של זהב אף שגם בה מקפידים שלא להשתמש לדברים
שאין רגילים לעשותם בה. אלא שהקשה על כך מדברי המאירי (בבצה
כח, א ד"ה שפחה), דין בדבריו.

סימן תק

הַנְּצָרָה לְכֶשֶׁר פְּיוֹם-טוֹב הַיָּאָף ?תְּנַהֵג, וְסִדָּר מְלִיחָתוֹ

[משנ"ב ס"ק א]

אָפּילוּ לְקַח בְּתַקְפָּה, מְשֻׁם גִּזְרַת מְקַח וּמְמַקְרִין¹.

1) בגור גזירת מקח וממכר בשבת רום טוב, כתב לעיל (סי' שו ס"ק לא)
שאיסור מקח וממכר בין בפה בין במסירה הוא משום גזירה שמא
יכתוב, והוא כטעמו השני של רש"י (בבצה לו, א ד"ה משום) לאיסור
מקח וממכר בשבת וביום טוב, וכן דעת הרמב"ם (פכ"ג מהל' שבת
ה"ב). אמנם בתחילת דבריו כתב רש"י (שם) שאיסור מקח וממכר
בשבת רום טוב נלמד מהכתוב (ישעיה נח יג) "אם תשיב משבת
רגלך... ממצוא הפצץ דבר דברי" [ובמקום אחר (שם כז, ב ד"ה אין
פוסקין) כתב, שניתן ללמוד איסור זה מהכתובים בספר נחמיה (יג
ט-יז) בהם מובא שנחמיה הוכיח את העם על שהיו מוכרים וקונים
בשבת]. אמנם מי שטורח כל היום במסחר ופותח חנותו בקביעות,
דעת הרמב"ן בפרדשו לתורה (ויקרא כג כד, ראה שו"ת שואל ומשיב
מהדורה חמישאה סי' צא) שעובר על איסור תורה הנלמד מהכתוב
(שם) "שבתוך", המורה שיהיה יום זה יום של שבתה ומנוחה אפילו
מדברים שאינם מלאכה, ועל פי דברי הרמב"ן הללו כתב בשו"ת חתם
סופר (ארי"ח סי' קצה, ראה גם אהע"ז סי' קעג) שמי שנשוא ונותן בחנותו
בשבת, הרי הוא ככל מחללי השבת באיסורים הכתובים בתורה.

הלכות יום טוב סימן תק

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ח]

אסור לשקול⁶. ואפילו אינו שוקל במשקל הנגיל, אלא שפניו בפה קלי או ספין ודעתו לקטר לשקלו, אפילו קבי אסור, דעבדא דחל הוא?⁷.

6 ולשקול לצורך מצוה, כגון מי שבליל הסדר יש לו מצות בשיעור מצומצם ורצה לדעת כיצד לחלקן כדי שיספיקו לו לכל מצות הלילה, כתב הכף החיים (סי' שו ס"ק טג) בשם פתח הדביר (ס"ק טו) שגממה שפסק השו"ע (סי' שו ס"ז) שיותר למודד לצורך מצוה אפשר ללמוד שגם מותר לשקול ואך הרוגמא שהביא שם היא ששוקל כנגד כלי שמשקלו ידוע לו, והכף החיים (שם) מהסס בדבר מכמה טעמים. מאידך, דעת הגר"ש אויערבך (שש"כ פכ"ט הי"ג קג) שיש לסמוך על פתח הדביר, ומותר לשקול לצורך מצוה כשם שנמדידה כזו מותרת. וכן הורה שולחן שלמה (יו"ט סי' תק ס"ק ב) שיותר למודד משקל של מצוה וכדי בכלי משקל קטנים ביותרים שניכר שהוא לצורך מצוה, ומימ עדיף לעשות זאת קודם יו"ט. וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פכ"ה תשובה ב) ששקילה לצורך מצוה מותרת כמו מדידה לצורך מצוה. וכן דעת הגר"ש אלישיב (הלכות שבת בשבתו חיד עמ' קו) שמדידה ושקילה לצורך מצוה מותרים אבל לא במאוזנים.

ממעט מעט. ובטעם החילוק בין מידה למשקל, כתב המג"א (באן ס"ק ד) שדוקא לגבי מדידה יש מקילים באופן זה שאינו מדייק במדידתו, משום שאינו נראה כמודד אלא כשובר לכלי, מה שאין כן במשקל שמעשיו מוכיחים שכונתו למדידה גם אם פוחת או מוסיף על המשקל.

[משנ"ב ס"ק יג]

אכל לעצמו בביתו לית לן בה⁹.

9 והטעם שיש להקל לטבח אומן בביתו, כתב המג"א (ס"ק ה, שהוא מקור דברי המשנ"ב) שהרי דעת הרשב"א (המובאת בביה"ל ד"ה בביתו) שבששוקל לצורך ביתו מותר אפילו לשקול ממש. ואף שלהלכה לא נפסק כמותו, מימ כשאינו ממש משקל יש לסמוך על דעת הרשב"א. אמנם הביה"ל (שם) כתב שאף שהטור הביא שהרשב"א היקל, מימ הרשב"א עצמו בחידושו הסתפק האם יש להקל לשקול ממש כשהוא לצורך ביתו, ובספר עבודת הקודש אף הסיק להחמיר בזה.

[משנ"ב ס"ק יח]

וצ"ן לשם קמלנה ברוחה קע"ף קטן כו¹⁰.

10 שם כתב, שכיון שיש כמה אחרונים החולקים על הרמ"א וטוברים שיש להזהר מדינא שלא להוכיר שם דמים וכל שכן שם מידה [וכדעת השו"ע שם (ס"ד)]. לכן אף שאין למחות ביד המקילים בדבר, מימ ראוי ונכון להחמיר בדבר שלא להוכיר שם מידה או דמים.

[שעה"צ ס"ק טז]

וקתב לשם השעם מפני שנהא קע"שה כלי¹¹.

11 אמנם, השו"ע לעיל (סי' ששב ס"ד) פסק לגבי אוכלין של בהמה שאין בהם משום תיקון כלי, והבאנו במשנ"ב שם (ס"ק ט) בשם המנחת חינוך שהוא הדין במאכלי אדם. ובטעם הדבר כתב המשנ"ב (שם) שאין שם כלי חל על מאכלים.

[משנ"ב שם]

קתבו האחרונים, דאפילו אינו מדקדק במשקל קליה רק פוחת קעט או מוסיף, גס"פן אסור⁸.

8 אמנם, לגבי איסור מדידה בשבת, כתב הרמ"א לעיל (סי' שכג סי"א) שיש מקילים כל שאינו מכוין ממש למודד רק מוסיף או

הלכות יום טוב סימן תק

באר הגולה קיג

במה יבשל. (ט) וְאָפְלוּ לְחֵנוּ בַכֶּף-מֵאֲזֵנָיו לְשִׂמְרוֹ מִן הַעֲבָרִים אֲסוּר הָאֵם הַיָּא תְלוּיָה *בַּמְקוֹם
 (י) שְׂרָגִילִים לְשִׁקֵּל בֵּה. (יא) *וְאָפְלוּ לְשִׁקֵּל מְנָה פְּנַנְד מְנָה אֲסוּר. וְיִמְתָּד לְשִׁקֵּל (ד) בְּיָדוֹ,
 (יב) שְׂלוֹקָה תְּחִיתִיכָה בְּיָדוֹ וּמְשַׁעַר פְּמַה יֵשׁ פֶּת. וְטַפַּח (ה) אֲמֹן, (יג) אֲפֵלוּ זֶה אֲסוּר; *הָאֵבֵל אִם הוּא
 יוֹדֵעַ לְבִנּוֹן דְּרַךְ תְּחִיתִיכָה לְחִתְּךָ לִיטְרָא אִו חֲצִי לִיטְרָא, (ו) וְ[(יד) חוֹתֶךָ פְּדָרְכוּ וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ: ג סֵיּוֹן
 (ז) גִּזְבִּין נֶקֶב בַּבְּשָׂר בְּסִפִּין (טו) לְחֵלוֹתוֹ בּוּ, אֲבָל בְּיָד מְתָר; *וְאִם (טז) לְעִשׂוֹת בּוּ (יז) סֵימֵן, (יח) מְתָר
 הַמְּיָד הַבְּרַךְ הַמְּלִיכּוֹת יוֹסִיב דְּשֵׁם בְּרַשְׁמֵי אֵל שֵׁם בְּמִקְרָא י שֵׁם

באר היטב

לשליש ולרביע, והשעם, משיים דאין רגיל להשתתף עם העובד-גלולים מחני
 ספי כמקח וממכר. ובלבד פשוט שאסור למכר לא"י בכה"ג בשור פשר.
 ועמ"א: (ד) בידו. אבל לקח ביד אי המשקל ובכ"ב הבשר לשער המשקל
 בו אסור. כ"ח: (ה) אמן. דוקא למכר אסור אבל בביתו מותר. מהרש"ל.
 מ"א: (ו) חותך. וז"ל דמטר לומר מן לי ליטרא בשור. דאינו מכון למשקל
 אלא לומר לו פמה צריך, דמי שסימן שבו גפי מדה, מ"א: (ז) גזבין. דצריך
 שנוי לידע שפסק המטר אסור בו. איתא בגמרא: כלי שלש בו שנתות ונתן
 אסור לעשות מן ביי"ט אפילו פחת מעט או מוסף מעט, דמיכתא מלתא

שערי תשובה

[1] חותך. עב"ט. ועין בשו"ט ג"כ ב"ח סימן זה, בפקים שיש קצב אי
 ולא רצה לכתור בעי"ט לזי שניה מן שלוקים רק למקרה ביי"ט, וזה
 הורה המורה שפטר לקנות טפח ולומר לי סכום המשקל שהוא צריך, שגרי
 אף לישראל מטר לומר מן לי ליטרא והוא מכון דרך תחיתו לחתך בו
 וא"כ כתיב אקפת לה שהיא שוקל ממש, ואפילו קשהא ספיקי רישא לא
 אקפת לו כ"כ באמריה לא"י פקבאר בסיון דג פמניא סיק טא, וגם אין
 בו מעט מים ומניח הבשר פמנים וקשפניע עד השנתות יודע פמה ליטרות יש בו,
 שמכון למדה: (ח) סימן. לאו דוקא סימן ורשם בעלמא, אלא אפילו לרשם

באר הגולה

לדין זה קמה דמונחת אשה קמה בביתה, עין שם בפר כח וכוף כט גפי
 מונחת אשה, אכן בעבודת-הקדש מסקנתו למקמיה, וזהו פננת הסור בסוף
 ימייהו וכו'. ועין באלהי רבה שהעיר קצת מזה, רק דקשה על הרשב"א
 והמקדשים ששקלו וטרו אם מטר לשקל בביתו ולא למדו זה מקל-וחמר
 מהא דאסור אף לתנו בפר לשמרו; ואפשר דבאמת לכרא זו מטר לתנו
 בפר לשמרו, וכמו דמטר לאיפא מאן דאמר גפי אשה מונחת קמה, ושמהאל
 דאסור לתנו בפר איל לטעמה דאסור גם גפי קמה; או אפשר דיש איה
 סבא לחלק, דלמן בפר לשמרו מעבדים, שהוא מלוי זמן ברבא, חמיר
 טפי משוקל בביתו, וצריך עיון: * במקום שרגילין לשקל. משמע
 בבקום אחר אפילו היא תלויה מטר, דהוי הפרא, וכן מבאר ברבנן וי"ט
 להדיא. אכן מרבוי הרמב"ם פרק ד מהלכות יום-טוב מוכח דכל שהמאזנים
 תלוים אסור, וצריך עיון: * וְאָפְלוּ לְשִׁקֵּל מְנָה רְכוּ. בגמרא משמע דמנה
 פננד מנה יותר מספר לאסור ממה דמצינ בפר לשמרו מן העבדים, עין שם.

משנה ברורה

לשקל⁶. וְאָפְלוּ אִינוּ שׁוֹקֵל בְּמִשְׁקַל הַרְגִיל, אֲלֵא שְׂמִינִת בְּפֶה כְּלִי
 או ספין (ט) וְיִדְעוּהוּ לְמִטְרָא לְשִׁקֵּל, אֲפֵלוּ הִכִי אֲסוּר, דְּעִבְדָּא חֵל
 הוּא⁷. (ט) וְקָתְבוּ הָאֲחֻרָנִים, דְּאֵבֵלוּ אִינוּ מִדְּרַק בְּמִשְׁקַל כֶּלֶף רַק
 פּוֹחַת מְעַט או מוסיף, גס פן אסור⁸, דמכל מקום נראה ששוקל:
 (ט) וְאָפְלוּ לְחֵנוּ וְכוּ'. רוצה לומר, ובכף השני (י) מִנַּח מִשְׁקָלוֹת:
 (י) שְׂרָגִילִין לְשִׁקֵּל פֶּת. דאי נראה ששוקל. ועין בבאר הגולה.
 (יא) וְקָתְבוּ הָאֲחֻרָנִים, וְלֹא קָאֵי רַק אֲחֻרָנֵי לְשִׂמְרוֹ מִן הַעֲבָרִים, הָא
 בַּמְקוֹם שֶׁשׁוֹקֵל לְהִטְרָא, אֲפֵלוּ אִינְהוּ תְלוּיָה בַּמְקוֹמָה אֲסוּר:
 (יא) וְאָפְלוּ לְשִׁקֵּל מְנָה רְכוּ. מנה הוא חלק, ורוצה לומר,
 כשיש להם בשר לחלק, ומניחין חלק אחד בכף אחת והשני בכף
 שפננד (יב) לְהַשׁוֹתֵם: (יב) שְׂלוֹקָה רְכוּ וּמְשַׁעַר. דוקא בנה
 שהיא השערה בעלמא, (יג) אֲבָל אִם לֹקַח מִשְׁקַל בְּיָד אֶחָת וּבְיָד
 הַשְּׁנַיִ בְּשׂוֹר לְשַׁעַר נֶגְדַּ מִשְׁקַל, אֲסוּר: (יג) אֲפֵלוּ זֶה אֲסוּר.
 במאזנים דמי. וקתבו האחרונים, דלא מתמרין בנה אלא בשעה שמוכר, (יד) אֲבָל לְעִצְמוֹ בְּבֵיתוֹ לִיח לֵן בְּהֵא. אסור לשקל הבשר
 במים, דהינו כלי שלש בו שנתות [דהינו חריצים] ונתן בו מים ומניח בו הבשר, וכשהמים מגיעין עד השנתות יודע בנה ליטרא יש
 בבשר, גם זה אסור, (טו) וְאָפְלוּ פּוֹחַת מְעַט או הוסיף מעט, שגבר שמכון למשקל (גמרא): (יד) חוֹתֶךָ פְּדָרְכוּ. גתב המגן-אברהם
 דמטר לומר לטפח מן לי ליטרא בשור, דאינו מכון למשקל אלא להודיע לו פמה היא צריך, וכמו שכתב הרמ"א לעיל סימן שבו
 סעף ד, ועין שם במשנה ברורה סעף-קטן כ"ט⁹ ובאר הגולה: ג (טו) לְחֵלוֹתוֹ בּוּ. מלשון זה (טו) משמע דאפילו בפלי-הבית לעצמו
 אין לו לעשות נקב בבשר השחוט כדי שיוכל לתלותו על הפתל, (יז) שְׂלוֹא יַעֲשֶׂה בְּדָרְךָ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּחֵל, (יח) אֲבָל יֵשׁ מְפָרְשִׁים דְּאִין
 הַדְּבָרִים אֲמֹרִים אֲלֵא בְּקֶצֶב הַמּוֹכֵר בְּשׂוֹר, שְׂדָרְפוּ בְּחֵל לְעִשׂוֹת נֶקֶב בְּסִפִּין בְּהַבְּשָׂר כְּדִי שְׂיוֹכֵל הַלּוֹקַח לְאֶחָז שֶׁם בִּידוֹ לְהוֹלִיכּוֹ לְבֵיתוֹ,
 וביום-טוב צריך לשנות לעשות הנקב ביד, כדי שיהיה ספר שאין מקח וממכר מטר בו. ולעשות נקב בתחית האפיקומן בפסח
 לתלותו, (יט) נִרְאָה דְלְבִלְי עֲלֵמָא מְתָר אֲפֵלוּ בְּסִפִּין, ומכל מקום לעשות בו נקב עגול או משלש כמגן-דרור יש להחמיר [פמ"ג]:
 (טז) לְעִשׂוֹת בּוּ סֵימֵן. שלא יחליפנו אדם: (יז) מְתָר אֲפֵלוּ בְּסִפִּין, איתא בגמרא, דרבא בר רב הונא מתתך אתלת קרנחא וכשהיה
 משלם הבשר לביתו היה רגיל לעשות פל תחיתו בעלמא שלש קרנות, ובביתו היה יודעין, שנה היה סימן שלו פמידן, אבל (כ) אותיות

שער הציון

(ס) אלהי רבה בשם הרע"ב: (ט) מגן-אברהם ושי"א: (י) רבנו ירמיהו. ועין פירוש המשנה להר"מ, ולבאורה משמע דמקמיר בכל זוגי, אכן מהבורו
 משמע דמקל, ועין פריי-מנדוס: (יא) עלת-שפת ואלהי רבה, וכן מוכח מרבנו ירמיהו: (יב) פן מבאר פמאירי. ועין בעלת-שבת שמסתפק קצת בנה:
 (יג) ב"ח ומגן-אברהם ושי"א: (יד) מגן-אברהם והר"ז וחי"א-אדם: (טו) מגן-אברהם: (טז) הוא לשון הסור, ומקורו מפרוש רבנו חננאל [אלא ששם
 משמע דבית-יד האמור בגמרא אינו נקב בעלמא אלא הוא קצין בית-יד ממש לתלותו וכשהוציא לחתך מן הבשר אותו באותו בית-יד וחותך, עין שם],
 וכתב שם הטעם פקרי שנואה פשוטה כלי¹¹, וכן העתיק הר"ן טעם זה, עין שם, ולפי זה פשוט דאפילו בעלת-הבית לעצמו אסור, וכן לפרוש הרמב"ם
 שלא יעשה כדרך שהיא עושה בחל, גס פן פננתו בפוקים הנ"ל וְאָפְלוּ אָדָם לְעִצְמוֹ אֲסוּר, ולא משום ספר למקח וממכר. שהרי לא העתיק דין זה במקומו
 בפרק ד דין כ, עין שם, דשם העתיק פל הסוגיא דרף כח דכלה משום גונת מקח וממכר, והשמיט מימא זו וקבעה בפרק ג אצל דין הפשטת הפהמה,
 שמע מנה דלאו טעם טקח וממכר הוא: (יז) רמב"ם בפרק ג: (יח) רש"י ושאר פוסקים: (יט) דאפילו לדעה ראשונה נראה דשרי, דלא שך בנה הטעם
 שלא יעשה וכו', דבכל פ"ן לאו מנהא קבוע באפיקומן, ובפרט לפרוש רבנו חננאל דגם בבשר לא הוי נקב בעלמא כי אם פמו בית-יד ממש, בודאי שרי;
 ור"ן שכתב הטעם גס פן מקני שהוא עושה כלי, והוא פרוש בית-יד נקב, אפשר נמי דכוננו כפרוש רבנו חננאל, או אפשר דמתוך נקב מקני עגול או
 משלש דבנה שיהי שרואה עושה כלי: (כ) אלהי רבה בשם מהר"ל, וכן כתב המאירי. ובבאר היטב סעף-קטן ח הביא בשם השו"ת שכותב-יעקב להתיר
 אסור לכתב תבואה, ועתיי שם ולא מצאתי שם שום מקור לדין זה [ועין שם שמהל דין זה ברשם דמטר, ובאמת רשם שהוא כמין עורה, בודאי אסור גם
 ביום-טוב, עין ברוקח סימן רכ, ובביאו סח"י-אדם בכלל צב, עין שם], ונראה שלא ראה הח"י-יעקב דברי המאירי ולא דברי מהר"ל שהוקא באלהי רבה.

הלכות יום טוב סימן תק

אפילו בספיין: ד (יח) מולגין הראש והרגלים ומהבהבנים אותם (יט) באור, אכל אין טופלין אותם (כ) כסיד ולא בחרסית ולא באדמה, המתחזי כעבוד, ואין גוזזין אותם במספרים, שנגאה פעושה לצורך השער: ה למתן למלח במה התיכות (כא) בבת אחת (כב) אף על פי שאינו צריך אלא אחת: הגה (כג) ויש אומרים דלא שרי להערים (כד) רק קדם אכילת שחרית (רי"ב וכו' בשם סמ"ק). (כה) ומתן למלח הכשר ביום טוב (כו) *אף על פי שהיה אפשר למלחו (ט) מערב יום טוב (מהר"ל ומה"י סימן פד): ו' מנהגין לנגר בשער ביום טוב למתים (ומתן למתים) ליל אחרת וליל ב' אחרת וכו'.

באר היטב

פחות מתן, ומ"מ כל מה דאפשר לשנות שלא יהא כעבד דחל לשפה, שבות יצאק ח"ב סימן כו: (ט) מעי"ט. השעם, ובשאר שפי מעלי כשאין שוהה במלח, אכל בדגים יש חלוק ד"ש מינים דמתקלקלים אם שוהין במלח אז מתן למתן ב"ט אף אם נתקדשו מעי"ט, וימינים דשפי מעלי דששוהין במלחם לא ימלחם

באר הלכה

ואם כן מאי אפילו? וצריך עיון קצת: * אף על פי שהיה אפשר וכו'. משמע מלשון זה דכל שכן לשונות ביום טוב בודאי מתן למלח ואף על ידי הערמה לכל הכשר. ועין במגן אברהם פ"ש תדמתהו ש"צ צד דוקא אם נשחט ביום ראשון של יום טוב דתקלקל אם ימחן עד יום שלישי, או שחל יום טוב שני בערב שבת, שיתקלקל אם ימחן עד יום ראשון, הא אם חל יום טוב שני בחול ונשחט בו אסור למלח על ידי הערמה, כי יכול להמתין למלח עד מתן יום יום הכשר. והנה ראיתי בהגרי"ו והסו"א שיש מי שכתב דין זה, אחר כך מצאתי בפאמר מדברי שמואל גס"פן בדין של תרומת הדין ומביא דמדברי הריב"ש סימן נד מוכח שלא כדבריו.

משנה ברורה

[וציריבין] אסור לעשותן בפשוט⁽¹²⁾ דרך סימן ביום טוב⁽¹³⁾: **ד (יח) מולגין וכו'.** ברוחמין אחר המליחה כדי להשיר השער, וכן מהבהבין וכו', דהיי מלאכה לצורך אכל נפש⁽¹⁴⁾. ופשוט, דלדעת ה"ש מתמירין לעיל בסימן תצה דאף באכל נפש ופא אס אפיקר לו לעשות מערב יום טוב אסור ביום טוב, מ"י אן אלא היה לו פנאי למלגו מערב יום טוב [ודיעו שאינו מתקלקל אם היה מולגו מערב יום טוב], או דמ"י ששחטו ביום טוב ופא⁽¹⁵⁾: **(יט) באור.** והוא הדין דמתן אחר הסימן אותו (כב) בדין: **(כ) כסיד וכו'.** כדי להסיר השער⁽¹⁶⁾: **ה (כא) בבת אחת.** במפלת

נד (כב) אחת, בגון שיש פאן שלש התיכות, ויחם זו אצל זו, ונקח מלח מלא חפניו כדי שיעור מליחה של כל התיכות הורה עליהם בבת אחת: **(כב) אף על פי שאינו צריך.** ליום טוב אלא אחת. והשעם, שטרם (כד) אחר הוא טורח לכל הכשר, שחרי מילתו ביה, (כה) ואף על פי שהוא מוסיף קצת טרחא, (ט) שחרי צריך להפך כל התיכה ותיכה בפני עצמה כדי למלחם בצד השני, מקל מקום פנין דמן החרה אין עבד באכלין, כמו שכתבנו לעיל בסימן שכא⁽¹⁷⁾, הקלו חכמים למלח בבת אחת (ס) אם חושש שאם יקריח הכשר: **(כג) ויש אומרים דלא שרי להערים וכו'.** הלשון מגמגם, דלא נוכח הערמה כלל בדברי המחבר. וכתבו הרבה (כח) מקריחים שחור כאן בדברי המחבר, וכן צריך לומר: ומתן להערים ותיכה ותיכה ואחר כך לטל אחרת ולימר 'בנה אני ורצה', ורצה לומר, דאפילו כשאינו מלח בבת אחת יש פגנה, דהיינו על ידי הערמה, שיאמר (כט) 'בזו האחרת אני רוצה עכשיו, והתירו לו דבר זה, (ל) כדי שלא ימנע מלשחט אם יבדע שלא יתירו לו למלח כל הכשר ואחי למסרח ויח' שכתבו, ודאפילו נשחט (לא) מערב יום טוב, נמי מתן למלח לן ביום טוב על ידי הערמה⁽¹⁸⁾, ועל זה הגיה רמ"א 'ויש אומרים דלא שרי להערים וכו': **(כד) רק קדם אכילת וכו'.** דקאמת צריך לאכל אז אינה התיכה, אכל אם כבר אכל (לג) ואין בדעתו לאכל עוד יותר היום, אסור להערים ולמלח אף על פי שכתבו ויח' שחט, פנין שאינו טועם רק כדי להתיר לו מליחת שאר התיכות, וכעין שנתפאר לקמן בסימן חק סעיף א⁽¹⁹⁾, עין שם. ואפילו אם רוצה למלח כל התיכות ביה נמי (לג) אסור בקגון זה, דלא שיהי בנה לומר טרחא אחת לבלם, שחרי גם לאחת אינו צריך באמת. והסימו (לד) האחרונים, דכל זה כשאינו ידוע לו בודאי ששחטו אם לא ימלחו, אכל בידוע לו בודאי, מתן למלחו אפילו אחר אכילה (לה) ואפילו בנה אחר זה על ידי ששחטו על כל התיכה לומר 'מזו אכל היום', וצריך שיאכל פזית מאחת מהן. (לו) ואפילו זה לא התירו אלא כששחט ביום טוב, כדי שלא ימנע על להבא מלשחט, אכל כששחט מערב יום טוב, פנין שהיה יכול למלח מערב יום טוב אסור למלח בשער שאינו צריך לו ביום טוב, אלא אם כן מולחו קדם אכילה: **(כה) ומתן למלח וכו'.** ורצה לומר, כשמולחו (לו) להכשירו להוציא דמו וימנעם, דאם היה מולחו מערב יום טוב היה צריך אחר תדמה שניה למלחו עוד פעם שני ולהשהוהו במלח עד למתן [דאם לא כן היה מתקלקל]. ודבר ידוע הוא ששחטו שוהה הרבה מלח מפיג טעם, לפיכך מתן למלח הכשר שרוצה לאכלו בוד ביום טוב⁽²⁰⁾, (לז) ואגבן מתן למלח שארי הכשר פנין שהוא בבת אחת או על ידי הערמה, וכנ"ל, אכל אם כבר נמלח והורה משום דם, (לט) אסור למלחו פעם שניה ביום טוב כדי שלא יפסיד, (מ) ואפילו בשחרית קדם אכילה, שחרי אין צורך למלח בשער בשוהו, ואדבריה, מדיחין אותו ממלחו בשעת בשוהו, ואם כן מוכחא מלתא שמולח רק לתקן הכשר ולכן אסור. אקמם (מא) בליל יום טוב שני מתן לומר ולמלחו על ידי ששחטו על כל התיכה לומר 'מזו אכל למתן', וכן נעשה, שיאכל מהן קצת למתן: **(כו) אף על פי**

שער הציזין

ואפילו התיכה בדבר שאינו מתקנים שהוא רק מדבר, גס"כ בודאי לא התירו משום אכל נפש. שחרי אפילו קלאה של אכל נפש לא התיר רק מלישה ואיך כידוע, וכל שכן שאר ל"ט מלאכות שאין שבת ליום טוב ואפילו שבתין שחוקן, כמו שכתב בבית יוסף ברש"י סימן תצה: **(לא) בית טארי:** **(כב) מנגד אברהם:** (כג) מאירי בפרש ראשון, וכן משמע ברא"ש להמציא: **(כד) רש"י:** (כס) רא"ש: **(כז) לידן** דפסקינן פן למעשה, עין ביהודה דעה סימן סט: **(כח) טאמרי דבי ויהו"ו:** (כח) באר"ה וז"ל וז"ל דאף להמתן שרי על ידי הערמה, וכן הלבוש מקל בהערכה, תלא במגן אברהם הרצה לומר הערמה דמלח גרעא לא נפר כלל לקלא: **(כט) שנה** הכשר ערב עלי לאכילת היום, וחזון ומלח עד שמולח כל הכשר שיש לו: **(ל) נשי** בדרך י: **(לא)** פרי תנש וחסר משה ויהו"ו ותיאדם, ותי"ח ואלה רבה התמיר בנה, ואלה רבה הפליג עוד יותר, דאפילו בבת אחת אין להקל כששחט מערב יום טוב: **(לב) דמה** שכתב בשלחן ערוך 'שחרי' לאו דוקא, וכן כתב בתיאדם: **(לג) מן** אברהם דפרי חדש וחסר משה: **(לד) מן** אברהם ואלה רבה ושי"א: **(לה) מן** אברהם ושי"א: **(לו) שם:** **(לז) מן** אברהם: **(לב) הנה** לדעת אחרים המקלין בנה לעיל באות לא, צ"ח שם: **(לט) מן** אברהם ושי"א: **(מ) ופשוט** דדוקא בשחרי, אכל בליל יום טוב מתן למלחו שלא יתקלקל אם דעתו לאכל מהן קצת למתן, וכן מוכח במגן אברהם שם: **(מא) אכל** ביום טוב שני בשחרי אסור למלח על ידי הערמה זו, שחרי הכשר שרוצה לאכל יבשלנו מיד ואין צריך מליחה, פל זה מוכח במגן אברהם שם.

הַלְבוּת יוֹם טוֹב סִימָן תַּק

ביאורים ומוספים

דעת רש"י ותוס', אבל דעת הרמב"ם שאפילו מדרבנן אין עיבוד באוכלין, והאיסור למלוח אוכלין הוא משום שנראה ככבוש שאסור מפני שהוא כמבשל.

ובטעם הדבר שאין עיבוד באוכלין מן התורה, כתב הערוך השלחן (שם סכ"ט) שאין עיבוד אלא ברבר המתקיים לאורך ימים, ולכן באוכלין אין עיבוד מהתורה, שהרי גם כשמולח ומתקיימים זמן רב, מ"מ אינן מתקיימים לאורך ימים.

[משנ"ב ס"ק ג]

וְיֵשׁ שְׂקֵתְבוֹי, דְּאֶפְלוּי נִשְׁחַט מֵעֶרְב־יוֹם טוֹב, נְמִי מְתָר לְמַלְחָה פְּלִין פְּיוֹם טוֹב עַל יְדֵי הַעֲרָמָה¹⁸.

18 וכן באופן שכתב השו"ע שמותר למלוח כמה התיבות ביחד, כתב הפרי חדש שמותר לעשות כן אף אם נשחטה הבהמה בערב יום טוב [הובא להלן ס"ק כד]. והוסיף, שאף שפסק השו"ע לעיל (סי' תצ"ט ס"ג) שלא הותר לתת עור לפני הדורסן אלא כשנשחטה הבהמה ביום טוב, יש לחלק שדוקא בעור החמיר כיון ששייך בו עיבוד מדאורייתא, מה שאין כן לענין הבשר שאין בעיבודו איסור מן התורה אלא רק מדרבנן, וכיון שהבשר מפיג קצת מטעמו כשמולחו מערב יום טוב, התירו לו למלוח את החתיכה שרוצה לאכול ביום טוב עצמו אף על פי שהיה יכול למלחה קודם יום טוב, ואגב מליחת חתיכה זו התירו לו גם את שאר החתיכות באותה טירחה, וכן דרך הערמה.

[משנ"ב ס"ק כז]

וְכַצִּין שֶׁנִּתְבָּאָר לְקַמֵּן בְּסִימָן תַּקָּי סָפִיף אִישׁ¹⁹.

19 שם מבואר שלאחר שסעד את סעודת היום, אסור לבשל ביום טוב ולומר אוכל מהתבשיל כוית ואנב אותו כוית אבשל את כולו, ופירש המשניב שם (ס"ק יב) שכיון שכבר סעד את סעודת היום הרי זו הערמה הניכרת לכל, ואסורה.

ומי שכלל אינו צריך למלוח בשר לצורך אכילת יום טוב עצמו, ורצה למלוח קודם שאכל שחרית ולאכול מעט ממה שמלח כדי שיחשב צורך היום, כתב לקמן (שם ס"ק ז) לענין מי שאינו צריך תבשיל לסעודת היום אלא עיקר בישולו בשביל הלילה, ואומר שמי' יבשל קודם שיסעד יאכל מעט ממנו כדי להתיר לו לבשל את כולו, שנחלקו בזה פוסקים, שיש האוסרים כיון שאף זה בכלל הערמה, יש המתירים כיון שעל כל פנים אוכל קצת ממה שבשיל, וגם אין זו הערמה הניכרת כל כך כיון שעדיין לא סעד היום, ומסקנתו, שאם עשה כן מיום טוב לחול יש להיזהר בזה, אך אם עושה כן מיום טוב ראשון ליום טוב שני, אין למחות ביד מי שמיקל כיון שיש לו על מי לסמוך.

אמנם לענין שחיטת בהמה [בריאה] ביום טוב כשאינו צריך לה לצורך יום טוב, כתב בשו"ע לעיל (סי' תצ"ח ס"ק לה) שאין לשחטה גם אם אוכל כוית ממנה כדי להתיר לו את השחיטה, כיון שזה בכלל הערמה [ולא דילק בין אם שוחטה קודם סעודת היום או לאחריה].

ומה שאין חוששין שמחמת האיסור למלוח לאחר אכילתו את שאר החתיכות, ימנע מלשחוט ביום טוב [וכמו שהביא המשניב להלן], שמטעם זה התירו למלוח אף לאחר אכילה כשכחור שאם לא יעשה כן הבשר יסריח. ביאר הפרי חדש שהרי יכול למלוח את כל הבשר על ידי הערמה קודם שיאכל, ומשום כך כבר לא ימנע מלשחוט ביום טוב.

[משנ"ב ס"ק כח]

לְפִיכָךְ מְתָר לְמַלְחָה הַבְּשָׂר שְׂרִיזָה לְאֶכְלוּ בּוֹ-כִּיּוֹם²⁰.

20 ומשום שכל דבר שאם נעשה בערב יום טוב הוא מפיג טעמו ואפילו במקצת, כתב לעיל (סי' תצה ס"ק ט) שמשמע מדברי הרמ"א שם (ס"א) שמותר לעשותו ביום טוב, אבל דבר שאם יעשהו בערב יום טוב לא יפיג טעמו, כתב הרמ"א שם שיש מחמירין שלא לעשותו ביום טוב, וכתב המשניב שם (ס"ק ח) שהאחרונים נקטו לדינא כסברא זו.

[משנ"ב ס"ק יז]

אָכַל אוֹתוֹת [רְצִיּוּרִים] אָסוּר לְעִשׂוֹתָן בְּכַשְׂרוֹתָן¹⁷ דְּרַךְ סִימָן בְּיָוִם טוֹב¹⁸.

17 וגם לחתוך את הבשר עצמו בצורה של ציור מסוים, כגון לחותכו בצורת בית וכדו', כתב החיי אדם (כלל צב ס"ג) לענין אפיוות חלות ביום טוב, שאסור לעשות את הבצק בצורת עוף וכדו', בין שעושה כן על ידי הנחת העיסה בתוך דפוס עם צורה, בין שעושה כן ביד [ולפי זה צריך לומר שהיתוך הבשר אתלאת קרנתא אינו בכלל ציור].

18 אמנם, לענין אכילת עגה שכתובות עליה אותיות העשויות מהעוגה עצמה, כתב לעיל (סי' שמ ס"ק טו) שמותר לאוכלה ואין בכך איסור מוחק, אף על פי שבכך הוא שובר את האותיות הכתובות עליה [וראה שם שהבאנו שהחז"א חולק]. ואם כן לכאורה גם כתיבת אותיות בבשר צריכה להיות מותרת. ודעת הגר"ש אויערבך (שולחן שלמה ס"ק ג) לחלק בין שבירת האות ליצירתה, ששבירת האות היא צורך אכילה ולכן אינה נחשבת מחיקה ומותרת, אבל יצירת האות היא צורך האות ולכן נחשבת כתיבה ואסורה [אמנם, שם כתב המשניב שהיתוך לשבור את האותיות הוא מחמת שאין שם כתיבה עליהן].

[משנ"ב ס"ק יח]

דְּקָנִי מְלֵאכָה לְצַרְפָּה אֶכְלֶנָּה¹⁴ וְכִי, אוּ דְמִיָּדִי שְׂשֻׁטוּ פְּיוֹם טוֹב גּוּפָא¹⁵.

14 ולענין מליגת שאר עוף הבהמה, כשכוונתו כדי לאכול את עורה, כתב השו"ע לעיל (סי' תצ"ט ס"ב) שהיא מותרת. והוסיף הבי"י (שם), שלשיטה זו מה שהובא בגמרא (ביצה ה' לה, א, שהוא מקור דברי השו"ע אצלנו) שמליגת הראש והרגלים מותרת, ולא הובא אודות מליגת שאר הגוף, משום שדיברה הגמרא בהמה. אמנם הביא המשניב לעיל (שם ס"ק ג) שיש הרבה פוסקים שחולקים בזה, ולדעתם מותר למלוג רק את הראש והרגלים שכולם רגילים בכך, ולא את כל הגוף שאין זה אלא מנהג אנשים מפוקים [כשעשה"צ שם (ס"ק ד) רמז לטעם נוסף שהובא בראשונים (תוס' ביצה שם ד"ה מולגין, רא"ש שם פ"ד סי' טו) שלא הותר למלוג אלא את הראש והרגלים, ומשום שאין הפשט עורם נוח כל כך, אבל את שאר גוף הבהמה שבו יותר קל להפשית את העור לא התירו למלוג].

15 ומה שאין אוסרים את השחיטה ביום טוב מחמת שהיה יכול לשחוט מערב יום טוב, כתב לעיל (סי' תצה ס"ק ח) שאין דומה טעם בשר שנשחט היום לטעם בשר שנשחט אתמול, ולכן אין השחיטה נחשבת דבר שזוהי יכול לעשותו מערב יום טוב.

[משנ"ב ס"ק יט]

כְּדִי לְהַסִּיר הַשְּׂעִרָה¹⁶.

16 ולתלוש את השיער בידים, כתב הערוך השלחן (סי' שמונה, שאין זה יותר המור מתלישת הנצות מהתרנגולת שמוותרת ביד, אך הסתפק (שם) אם מותר לחתוך את השערות בסכין, שאולי רק במספרים כתב השו"ע לאסור ומשום שנראה כעושה לצורך השיער, או שמא אסור את חיתוך השערות בכל דרך שהיא.

[משנ"ב ס"ק כב]

כִּיּוֹן דְּמִן הַתִּיבָה אֵין עִבּוּד בְּאֶכְלוּ, כִּמוּ שְׂקֵתְבוֹי לְעִיל בְּסִימָן שְׂכֵא¹⁷.

17 שם (ס"ק טו-כא) כתב, שאף על פי שמן התורה אין עיבוד באוכלין, מ"מ מדרבנן אסור לעבדם, ולכן אסור למלוח אוכלין, הן כשעושה כן כדי שהאוכל יתקיים זמן רב והן כשעושה כן כדי להכשיר את האוכל לאכילה, כיון שזה דומה למעבר עור שעל ידי העיבוד יעמוד ימים רבים ויוכשר למלאכתו. והערוך השלחן (שם סכ"ט-ל) הביא שזוהי

